

سال یازدهم / تابستان ۱۴۰۱

ارتباطات بحران و رسانه‌های محلی: چارچوب‌بندی اخبار

سیل سال ۱۴۰۰ در شبکه تلویزیونی استانی کرمان

• فرزاد غلامی^۱، مهراوه تقی‌زاده^۲

DOR: 20.1001.1.38552322.1401.11.43.1.7

چکیده

انسان‌ها در زیست‌بوم‌های فرهنگی گوناگونی زندگی می‌کنند که موجب تجربه کردن شرایط متفاوت و داشتن نیازهای متفاوت است. حوادث طبیعی، در بوم‌های مختلف رخ داده و نحوه ارتباط با مردم درباره آن در مدیریت بحران‌ها نقش مهمی دارد. رسانه‌های محلی می‌توانند اطلاعات مورد نیاز بوم‌ها را ارائه دهند و بنابراین نحوه بر ساخت آنان از بحران بر درک مردم اثرگذار است. پرسش این پژوهش این است که شبکه استانی کرمان به عنوان یک رسانه محلی چگونه اخبار سیل سال ۱۴۰۰ را چارچوب‌بندی کرده است. این پژوهش از روش کیفی تحلیل محتوا استفاده و نحوه چارچوب‌بندی اخبار سیل ۲۷ دی ۱۴۰۰ مناطق جنوبی کرمان را در پیش، حین و پس از بحران مطالعه کرده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد نگاه سازه‌محور به سیل در این رسانه حاکم است. در مرحله پیش از بحران، علت وقوع با دلایل طبیعی چارچوب‌بندی شده و پیامدهای سیل به صورت مثبت بر ساخت می‌شود. اطلاعات آموزشی نیز غیربومی است. در حین بحران نیز، علل انسانی بروز سیل، «دیگری» است که از حکمرانی و از مردم پایین‌دست متمایز است. راهکارهای جبران خسارت نیز مادی و سازه‌محور است و بر احداث سیل‌بند تأکید می‌شود. پس از بحران نیز، راهبرد بازسازی و تقویت در چارچوب‌بندی مورد استفاده قرار گرفته و راهکارهای کاهش خسارات سیلاب، سازه‌ای بیان شده است. یافته‌ها حاکی از آن است که اخبار استانی با وجود فعال بودن در پیش، حین و پس از بحران، منفعل و ناتوان از خلق گزارش‌های خلاقانه و ارائه چارچوب‌های خبری است و تنها به عنوان بازنشردهنده چارچوب‌های بیان‌شده به‌وسیله مسؤولان عمل می‌کند.

واژگان کلیدی: رسانه محلی، ارتباطات بحران، حوادث طبیعی، سیل، چارچوب‌بندی، کرمان

۱ استادیار مطالعات ارتباطی گروه علوم ارتباطات دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، نویسنده مسئول؛ farzadgholami@ut.ac.ir

۲ دانشجوی کارشناسی علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه تهران؛ Taghizadeh.mehr@ut.ac.ir

مقدمه و بیان مسأله

ما در پهنه‌های جغرافیایی زندگی می‌کنیم که هر یک ویژگی‌ها و شرایط خود را دارد و نیاز ما به اطلاعاتی از مسائل را متفاوت می‌سازد. به عبارتی دیگر، زیست ما جهانی است و زندگی ما محلی است (Aldridge, 2007, p. 5). در این میان، رسانه‌های ارتباط جمعی رادیو و تلویزیون نیز با منطبق شدن بر جوامع محلی، ارتباط نزدیک‌تر و متمرکزتری را با آن‌ها برقرار می‌کنند. یکی از محورهای محتوایی برای شبکه‌های استانی، توجه به موقعیت اقلیمی، جغرافیایی و اقتضات استان، بافت جمعیتی و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی است (کوثری & آذری، ۱۳۹۴، ص. ۱۵). اما واقعیت این است که مناطق جغرافیایی ارائه‌شده درون مرزهای سیاسی، در بیشتر موارد، بسیار بزرگ‌تر از آن هستند که ارتباط کاملاً محلی‌شده را از طریق رسانه‌های ارتباط جمعی امکان‌پذیر سازند (Hargreaves & Thomas, 2002 نقل‌شده در Aldridge, 2007, p. 14). این اتفاق به دلیل منطبق نبودن مرزهای سیاسی بر طیف فرهنگی و در نتیجه، منطبق نبودن شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی بر جوامع محلی روی می‌دهد. همین مسأله، شبکه‌های استانی را از محلی بودن دور و مباحثی مانند عدالت اجتماعی و بازنمایی و توجه به مسائل قومیت‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها را نیز پیش می‌آورد. چیزی که شبکه‌های استانی رادیو و تلویزیون ایران که کشوری با تنوع قومی و فرهنگی است را درگیر می‌کند. حال اگر چنین شرایطی را در وقوع بحران و حوادث در نظر بگیریم، وضعیت پیچیده‌تر می‌شود.

حوادث طبیعی، پدیده‌هایی اقلیمی و زیست‌محیطی‌اند که کاهش ابعاد و خسارت‌های آن در حوزه مداخله‌های انسانی و اجتماعی است و آگاهی مسئولان و شهروندان، می‌تواند از میزان تلفات و آسیب‌ها و شدت رنج بحران‌های آن‌ها به میزان قابل ملاحظه‌ای بکاهد. افزون بر این، شهروندان حق دارند از سرنوشت هم‌وطنان خود باخبر شوند (خانیکی، ۱۴۰۰).^۱ همه رسانه‌های جمعی محلی، وظیفه همراهی با جامعه در بحران و بازگرداندن آن به شرایط عادی را بر عهده دارند و شهروندان محلی در حوادث طبیعی به آن‌ها وابسته‌اند (Hindman, 1999, p. 3). پس یکی از مهمترین ابعاد مدیریت وقایع زیست‌محیطی و یا طبیعی مسأله مدیریت ارتباطات و اطلاع‌رسانی است. اما مدیریت جریان ارتباطی رسانه‌ای شرایط بحران در سرزمینی به پهنآوری ایران و در شرایط بحران خیر ایران، با تکیه صرف بر رسانه‌ها و دستگاه‌های اطلاع‌رسان پایتخت ناممکن است و برای مواجهه با بحران‌های متنوع و گسترده لازم است رسانه‌های محلی به‌مراتب

و بیش‌ازپیش توانمند شوند (خانیک‌ی، ۱۴۰۰). ضمن آنکه صدا و سیما در هر استان، مسؤول اطلاع‌رسانی ستاد مدیریت بحران است. اما در نظام رسانه‌ای و اطلاع‌رسانی کشور، غفلت نظری و عملی از اهمیت «ارتباطات و روزنامه‌نگاری بحران» رخ داده است و باید در همه مراحل مدیریت بحران، «آگاهی موقعیتی» را نقطه کانونی و هرگونه سیاست‌گذاری و برنامه اقدام برای مواجهه با آن منظور کرد (خانیک‌ی، ۱۴۰۰).

همچنین نحوه چارچوب‌بندی بحران‌ها توسط رسانه‌های محلی و نحوه چارچوب‌بندی اطلاعات در گزارش‌های خبری می‌تواند بر ادراک عمومی تأثیر بگذارد (انتمن به نقل از صلواتیان، ۱۳۹۶، ص. ۲۱۵) زیرا سازمان‌ها افزون بر ارائه اطلاعات در مورد بحران و آموزش به مردم در مورد آنچه باید انجام دهند، سعی می‌کنند داستان خود را بگویند تا بر ادراکات مؤثر باشند (Holladay, 2010, p. 161). در این بین، رسانه‌های ارتباط جمعی در ساخت و برساخت آگاهی ما از مسائل و میزان حساسیت‌مان نسبت به آنها نقشی محوری دارند و چگونگی واکنش‌های ما نسبت به این مسائل و شیوه‌های حل و فصلشان را تعیین می‌کنند (هانسن، ۲۰۱۱: ۹ به نقل از (منتظر قائم & عرفانی حسین پور، ۱۳۹۵، ص. ۱۵۴). بنابراین آنچه در اخبار رسانه‌های محلی و بویژه در هنگام بحران چارچوب‌بندی می‌شود، اهمیت زیادی دارد.

استان کرمان وسیع‌ترین استان ایران است و به پهنای کویر تا کوهستان، دارای تنوع جغرافیایی و فرهنگی است. همچنین کرمان استان بحران‌خیزی است که همه حوادث طبیعی، از خشکسالی و طوفان‌های شن تا زلزله و سیل در آن روی می‌دهد. در این بین، سیل یک فرایند طبیعی و ویژگی متمایز سامانه‌های رودخانه‌ای و یا حوزه‌های آبریز است که فواید بسیاری را از طریق خدمات بوم‌سازگانی ارائه می‌دهد و حذف آن از نظر بوم‌شناسی مخرب و از نظر اقتصادی غیرعملی است (باندیوپاده‌ی، ۱۳۹۶، ص. ۱۴۲). اما واکنش غالب مهندسی به سیل، در جوامع امروزی بشر، ضرورت هدایت آن را تحت سلطه خود دارد (باندیوپاده‌ی، ۱۳۹۶، ص. ۸۳). هر نوع نگاه به سیل نوع خاصی از واکنش جمعی و نیز سیاست و عمل را تأیید و تجویز می‌کند و این خود نشان از اهمیت نوع نگاه به سیل و نحوه ادراک آن است.

در ۲۷ دی ماه ۱۴۰۰ جنوب استان با سیل مواجه شد که کشته شدن سه کودک و یک بزرگسال را در پی داشت. بنابر آنچه گفته شد، نحوه چارچوب‌بندی واقعه سیل در صدا و سیما کرمان و به طور خاص در بخش‌های خبری و اطلاع‌رسانی آن در ادراک مخاطب از بحران و مدیریت بحران نقش مهمی دارد. بنابراین پرسش اصلی پژوهش این است که شبکه

استانی کرمان به عنوان یک رسانه محلی چگونه اخبار سیل سال ۱۴۰۰ را چارچوب‌بندی کرده است؟ در همین راستا، پرسش‌های فرعی شامل موارد زیر است:

- شبکه استانی کرمان چگونه اخبار سیل سال ۱۴۰۰ را پیش از بحران چارچوب‌بندی کرده است؟
- شبکه استانی کرمان چگونه اخبار سیل سال ۱۴۰۰ را حین بحران چارچوب‌بندی کرده است؟
- شبکه استانی کرمان چگونه اخبار سیل سال ۱۴۰۰ را پس از بحران چارچوب‌بندی کرده است؟

پیشینه پژوهش

یکی از پژوهش‌های داخلی مرتبط در این حوزه، گزارش هیأت ویژه ملی سیلاب‌هاست. کارگروه فرهنگی، اجتماعی سیلاب با روش تحلیل محتوای کیفی، اخبار تلویزیون را در شبکه‌های سراسری و استانی (خوزستان، فارس، گلستان، ایلام، لرستان، کرمانشاه و مازندران) مطالعه کرده است. از نتایج این پژوهش می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- سیلاب در برخی استان‌ها موجب همبستگی و در برخی موجب بی‌اعتمادی به نهادهای حکومتی و بی‌اعتمادی بین‌گروهی است.
- در اطلاعیه‌های هواشناسی پارامترهای جوی و مقیاس جغرافیایی دقیق مشخص نمی‌شد و تفاوت سطح هشدارها شفاف نبود. (کارگروه اجتماعی فرهنگی سیلاب، ۱۳۹۸):
پژوهش «چارچوب‌بندی بصری خبرگزاری‌های ایران از زلزله کرمانشاه» (قنبری، آقایی، صلواتیان، & سلطانی، ۱۳۹۹) با مطالعه چارچوب‌بندی بصری خبرگزاری‌های کشور از زلزله آبان سال ۱۳۹۶ کرمانشاه، تصاویر منتشرشده از پنج خبرگزاری مهر، فارس، تسنیم، ایرنا و ایسنا در ده روز نخست بحران زلزله را مطالعه کرده‌اند. یافته‌های این مقاله نشان می‌دهد که چارچوب‌بندی بصری به سه مرحله شروع بحران، اوج بحران و سکون و آرامش پس از بحران قابل تقسیم‌بندی است و در قالب این سه مرحله، چارچوب‌هایی مانند کنش‌های عاطفی، کنش‌های ارتباطی، مصائب و مشکل‌ها، کنش‌های آیینی، کنش‌های بین فردی، امدادسانی و تلاش برای بازگشت به زندگی عادی شناسایی شده است. تلاش خبرگزاری‌ها برای پررنگ کردن جنبه انسانی پدیده و نیز توجه به چارچوب‌بندی فرهنگی به عنوان چارچوبی نوین از دیگر نتایج این پژوهش است.

در پایان‌نامه «بررسی نقش رسانه‌های محلی در مدیریت بحران‌های طبیعی (مورد سیل) در استان گلستان از دیدگاه روزنامه‌نگاران این استان» تلاش شده تا راهکارهایی برای حرکت از شرایط موجود به سمت شرایط مطلوب در مدیریت سیل طراحی شود. این پژوهش نتیجه می‌-

گیرد که بین مدیریت بحران طبیعی سیل و متغیرهای عملکرد رسانه‌های محلی، ترویج روحیه تحمل، پیگیری وعده‌های مسئولان استانی از طریق رسانه‌های محلی رابطه معنادار وجود دارد (شریفی، ۱۳۸۹). اما راهکارهای پژوهش پیش از این در ادبیات نظری ارتباطات بحران موجود است و پژوهش آورده‌ای جدید و یا مطابق با بوم استان گلستان ارائه نکرده است؛ همچنین نقش رسانه محلی به عنوان یک رسانه دارای ویژگی‌های خاص نادیده گرفته شده است.

همچنین در این زمینه پژوهش‌های انگلیسی‌زبان متعددی صورت گرفته است که یکی از نزدیک‌ترین آن‌ها به پژوهش پیش رو، «اخبار فجایع، چارچوب‌بندی و تغییر چارچوب در پوشش فجایع بزرگ طبیعی ایالات متحده آمریکا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۰» است که با روش تحلیل محتوای کمی، چارچوب‌بندی پوشش خبری مهم‌ترین فجایع را در روزنامه‌های ملی و پخش اخبار تلویزیونی مطالعه کرده است. این پژوهش نتیجه گرفته که رسانه‌های جمعی حوادث طبیعی را در بازه زمانی کوتاه‌تری نسبت به مسائل دیگر پوشش می‌دهند و بیشتر به آنچه در زمان رخداد اتفاق افتاده است می‌پردازند (Houston, Pfefferbaum, & Rosenholtz, 2012) نقطه اشتراک این پژوهش با پژوهش‌های پیشین، در مطالعه حوادث طبیعی در رسانه‌های جمعی است. در مورد سیل ۱۴۰۰ استان کرمان پیش از این پژوهشی انجام نشده است.

چارچوب نظری و مفهومی

برای پاسخ به پرسش پژوهش ابتدا به مفاهیم و مبانی نظری پژوهش ذیل سه بحث رسانه‌های محلی، ارتباطات بحران و رسانه‌های محلی، و نظریه چارچوب‌بندی پرداخته شده است.

رسانه‌های محلی

ما انسان‌ها در بوم‌های مختلفی زندگی می‌کنیم که هر یک ویژگی‌های جغرافیایی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی خود را دارد. در نتیجه به اطلاعات و پیام‌های متفاوتی نیاز داریم که منطبق بر نیازهای خاصمان باشد. رسانه‌های محلی، درون این بوم‌ها قرار دارند و بر این اساس طراحی شده‌اند. این رسانه‌ها در ایجاد حس تعلق و نگه داشتن هویت‌های محلی و منطقه‌ای، ارائه آموزش‌های شهروندی، کسب اخبار منطبق بر هر منطقه، به عنوان نمودی از دموکراسی و حوزه عمومی و نیز برای دریافت گزارش‌های معتبر و قابل اتکا کارکرد دارند (Aldridge, 2007, pp. 10-16). به طور خاص و در مورد شبکه‌های استانی، کوثری و آذری (۱۳۹۴، ص. ۱۲-۱۳) افزون بر موارد فوق، ایجاد تنوع ارتباطی برای تنوع فرهنگی، پرداختن به مسائل محلی و به

صورت تفصیلی در مقابل رسانه‌های ملی، تشریح موضوعات و تصمیمات ملی و کشوری به زبان‌های محلی و مبتنی بر تأثیرپذیری محلی، اطلاع‌رسانی و آگاهی‌دهی محلی در مورد استان برای مردم استان، مشارکت شبکه‌های محلی در توسعه سیاسی اقتصادی اجتماعی فرهنگی استان‌ها، ایجاد زمینه برای ارتباط مردم با مسئولان استانی و شناسایی ظرفیت‌های محلی را نیز جزو کارکردهای رسانه‌های محلی می‌دانند. بنابراین یکی از دلایل اهمیت رسانه‌های محلی، توانش ارتباطی آن‌ها با توجه به شرایط هر بوم است که شامل اطلاع‌یابی از مسائل نیز می‌شود. در این میان رسانه‌های جمعی مانند رادیو و تلویزیون در اطلاع‌یابی از مسائل در هنگام بحران و به عنوان بخشی از ارتباطات بحران نقش مهمی دارند. رادیو و تلویزیون به عموم مردم که در زیست‌بوم‌های فرهنگی قرار دارند دسترسی دارند و می‌توانند اطلاعات لازم را با توجه به نیازهای آن‌ها ارائه دهند.

ارتباطات بحران و رسانه‌های محلی

مدیریت بحران فرآیندی است که برای کاهش یا جلوگیری از آسیب‌هایی که می‌تواند به یک سازمان و ذینفعان آن وارد کند طراحی شده است (Zakiri, 2020, p. 121). یکی از بازوان مدیریت بحران، ارتباطات بحران است که نه به عنوان حلال بحران، بلکه برای برقراری ارتباط با عامه و ذینفعان به کار می‌رود. به گفته (مک کینی، بارکر، اسمیت و دیویس (۲۰۰۴)، ارتباطات برای عملکرد موثر تیم ضروری است و ارتباطات برای هر سازمان مانند گردش خون در بدن انسان است و زمانی که بحرانی رخ می‌دهد، هنر برقراری ارتباط باید به دقت مورد بررسی قرار گیرد تا از گمراهی یا ارتباط نادرست، به‌ویژه از سوی رسانه‌ها و مردم جلوگیری شود (Zakiri, 2020, p. 119-120).

مدیریت بحران شامل سه مرحله پیش، حین و پس از بحران است و فرایندهای مختلفی در این سه مرحله می‌توانند بر نوع تأثیرگذاری بحران اثر داشته باشند (کومبز & هالدی، ۱۳۹۲، ص. ۵۷). ارتباطات پیش‌بحران این سؤال را مطرح می‌سازد که برای کاهش احتمال بحران و تخفیف صدمات آن، چه باید گفت و چه باید کرد (کومبز & هالدی، ارتباطات بحران، ۱۳۹۲، ص. ۲۸). مردم حق دارند که بدانند با چه خطرات بالقوه‌ای مواجه هستند و سازمان‌هایی که مدیریت بحران را برعهده دارند، مسئول به اشتراک گذاشتن این اطلاعات هستند (سیگر، ۲۰۱۰، ص. ۲۰۷). استورگس (1994, p. 308) سه دسته‌بندی را برای اطلاعات مورد نیاز ذی‌نفعان در نظر گرفته است:

۱. اطلاعات آموزشی: چطور مردم خودشان را هم از لحاظ جسمی و هم مالی حفظ کنند. این اطلاعات اولویت نخست در بحران است اما در بیشتر ارتباطات بحران می‌بینیم که اطلاعات آموزشی را امری مسلم فرض می‌کنند (کومبز & هالیدی، ۱۳۹۲، ص. ۷۱).
 ۲. اطلاعات تطبیقی: بحران، عدم قطعیت و استرس به همراه می‌آورد و اطلاعات تطبیقی به مردم کمک می‌کند از لحاظ روانی با بحران مقابله کنند. این اطلاعات شامل توضیح اتفاقاتی است که در بحران افتاده است (کومبز، ۱۳۹۲، ص. ۱۲۸). همچنین ابراز همدردی یا نگرانی برای آسیب‌دیدگان را شامل می‌شود (پتل و راینش، ۲۰۰۳، نقل‌شده در (هالیدی، ۱۳۹۲، ص. ۳۱۳).
 ۳. اطلاعات درونی: اطلاعات مربوط به مدیریت نیکنامی سازمان‌هاست (Sturges, 1994, p. 308)
- حین بحران، «بحران عملیات» است و سازمان‌ها باید بهترین اقدامات را انجام دهند (اسمیت، ۱۹۹۰) و در این زمان باید بر مهار بحران و کاهش خسارات تمرکز کرد (پیرسون و میتراف، ۱۹۹۳). ارتباطات پس‌بحران نیز در واقع ارتباطات واکنش به بحران است که با یادگیری درس‌ها و تجارب از بحران همراه شده است (کومبز & هالیدی، ارتباطات بحران، ۱۳۹۲، ص. ۱۰۱). در این میان، رسانه‌ها از ابزارهای ارتباطات بحران هستند. بیشتر مردم بحران را مستقیم حس نمی‌کنند، بلکه از طریق گزارش‌های رسانه‌ای از آن مطلع می‌شوند (کومبز & هالیدی، ارتباطات بحران، ۱۳۹۲، ص. ۳۰۸). هنگامی که یک حادثه رخ می‌دهد، نقش رسانه‌های جمعی شامل برقراری ارتباط درباره هر گونه هشدار (در صورت وجود)، ارائه توصیفی از آنچه رخ داده است، اطلاع‌رسانی عمومی، و کمک به بهبود و بازگشت جامعه است (Fran H. Norris, et al, quoted in (Houston, Pfefferbaum, & Rosenholtz, 2012, p. 607)). همچنین زمانی که یک حادثه طبیعی رخ می‌دهد که مبتنی بر بوم است، ارتباطات از طریق رسانه‌های محلی اهمیت می‌یابد. پیش‌فرض مدل سنتی ارتباط ریسک و بحران این است که ارائه یک پیام به وسیله یک نفر برای عموم مردم درباره نحوه واکنش به موقعیت بحران موثرتر خواهد بود، در حالی که این موضع نظری منطقی به نظر می‌رسد، اما در واقعیت عملی نیست، زیرا فقط یک مردم پیام بحران را دریافت نمی‌کند و در قبال آن، مردم متعددی وجود دارند که توسط طیف وسیعی از گروه‌های قومی و فرهنگی نمایندگی می‌شوند (Sellnow, Ulmer, Seeger, & Littlefield, 2009, p. 40). بنابراین شبکه‌های استانی باید به فرهنگ‌سازی

در خصوص مقابله با مخاطرات طبیعی خاص جغرافیای منطقه تحت پوشش خود از طریق ارائه آموزش‌های پیش از وقوع بپردازند و پس از وقوع نیز باید آموزش‌های کاربردی و مورد نیاز آسیب‌دیدگان را به سرعت در اختیارشان بگذارند (صلواتیان، ۱۳۹۶، ص. ۲۲۵).

اما یکی از ابعاد قابل توجه قدرت رسانه‌ها، ایجاد برساخت‌های اجتماعی است که به مثابه «واقعیت» از سوی مخاطبان درک می‌شود (واتنت، ۱۹۹۷، به نقل از (قنبری، آقایی، صلواتیان، & سلطانی، ۱۳۹۹، ص. ۱۰۰) و تفاوت چارچوب‌بندی بحران‌ها توسط رسانه‌های محلی و ملی می‌تواند بر فهم اجتماعی مردم از این بحران‌ها مؤثر باشد (رشیدی، نوری، & نکوئی، ۱۳۹۳).

برای مثال در زمینه حوادث و فجایع، رسانه‌های خبری می‌توانند مدیریت حوادث دولت را به عنوان موفقیت یا شکست چارچوب‌بندی کنند (برند استروم و همکاران، ۲۰۰۸؛ بیتزک، ۲۰۰۸، نقل‌شده در (Albrecht, 2021, p. 3). بر اساس نظریه چارچوب‌بندی، رسانه‌ها در نقش خبری خود، آفریننده واقعیت‌های سیاسی و اجتماعی هستند و به برداشت از دنیای اطرافشان هستی می‌بخشند (فرهنگی و نعمتی انارکی، ۱۳۹۴، به نقل از (قنبری، آقایی، صلواتیان، & سلطانی، ۱۳۹۹، ص. ۱۰۴). گیتلین (۱۹۸۰) می‌گوید که چارچوب‌بندی گریزناپذیر است، زیرا در سطح سازمانی و فردی برای روزنامه‌نگار، چارچوب‌بندی برای تفسیر، سازمان‌دهی و فهم مقادیر زیادی از اطلاعات ضروری است (Houston, Pfefferbaum, & Rosenholtz, 2012, p. 608). بنابراین رسانه‌ها در برداشت و درک مخاطب از بحران تأثیر می‌گذارند و کانون توجه او را به چارچوب‌هایی خاص جلب می‌کنند.

نظریه چارچوب‌بندی

بنیان‌های جامعه‌شناختی تعیین چارچوب توسط گافمن و دیگرانی پایه‌گذاری شد که معتقد بودند افراد نمی‌توانند به درک کامل از جهان دست یابند و مرتب در تلاشند تا تجربه‌های زندگی خود را تفسیر کنند و به جهان اطراف خود معنا ببخشند (خانیک، پناهی، قانعی راد، & زردار، ۱۳۹۳، ص. ۲۷). چارچوب‌ها برخی اطلاعات را برجسته و برخی دیگر کم‌رنگ یا حذف می‌کنند و بر باورها و اهمیت آن‌ها تأثیر می‌گذارد (هالیدی، ۱۳۹۲، ص. ۳۶۳). گافمن از مفهوم چارچوب برای جلب توجه نسبت به شیوه‌هایی که ما در موقعیت‌های اجتماعی برای تفسیر طرح‌های خاص که نسبت به آن‌ها آگاه نیستیم، استفاده کرد (اندرسون، ۲۰۱۴: ۴۱، نقل‌شده در (غلامی، ۱۴۰۰، ص. ۱۷). انتمن کسی بود که چارچوب‌سازی را به حوزه مطالعات رسانه وارد کرد (عاملی رنالی، بیچرانلوحسن، & غلامی، ۱۴۰۰، ص. ۶۹). از نظر انتمن چارچوب‌بندی

به معنای انتخاب برخی جنبه‌های واقعیت درک‌شده و برجسته ساختن بیشتر آن‌ها در متن ارتباطی به منظور ترویج تعریف یک مشکل خاص، تفسیر علی، ارزیابی اخلاقی و یا ارائه راه حل برای مورد توصیف‌شده است (Entman, 1993, p. 52). در ساده‌ترین حالت، چارچوب‌بندی به این معنا است که وقتی ما در مورد جهان صحبت می‌کنیم، چگونه آن را بساخت می‌کنیم (عاملی رناتی، بیچرانلوحسن، & غلامی، ۱۴۰۰، ص. ۶۸). ممکن است گروه‌های فرهنگی آنچه شامل ریسک و بحران می‌شود را متفاوت ببینند؛ همچنین آن‌ها به گونه‌ای متفاوت به پیام‌های مخاطره‌آمیز و موقعیت‌های بحرانی واکنش نشان می‌دهند (Sellnow, Ulmer, Seeger, & Littlefield, 2009, p. 39). طبق نظریه چارچوب‌بندی، این رسانه‌ها هستند که تعیین می‌کنند چه چیزی اهمیت دارد؛ بنابراین چارچوب‌ها در شکل‌گیری افکار عمومی مؤثرند (شلدون، ۱۸۹۱، نقل‌شده در (علی خانی & غلامی، ۱۴۰۰، ص. ۱۲). همچنین زمانی که موضوعات و رویدادها در اخبار پوشش داده می‌شوند، چارچوب‌های استفاده‌شده عموماً تغییر می‌کنند به طوری که جنبه‌های گوناگون موضوعات یا رویدادها در مقاطع زمانی مختلف مورد تأکید قرار می‌گیرند (Chyi & McCombs, 2004, p. 24)، فرایندی که به «تغییر چارچوب» معروف است (Houston, Pfefferbaum, & Rosenholtz, 2012, p. 609). می‌توان گفت چارچوب‌ها همواره وجود دارند و از بین بردن یک چارچوب، به معنای جایگزینی چارچوبی دیگر برای یک موضوع است. در نتیجه نحوه چارچوب‌بندی مسائل مهم است زیرا بر درک ما از مشکل، چرایی و راه برون‌رفت از آن اثر می‌گذارد.

حوادث طبیعی می‌توانند توجه عموم و نخبگان را به خود جلب کنند و بنابراین تبدیل به رویدادهای متمرکزی می‌شوند که می‌توانند پنجره‌هایی را جهت تغییر سیاست برای کاهش آسیب‌پذیری جامعه در برابر خطرات محلی باز کنند (بیرکلند، ۱۹۹۸، ۲۰۰۶؛ کینگدون، ۲۰۰۳، نقل‌شده در (Crow, et al., 2016, p. 862).

روش‌شناسی

در این مطالعه برای تحلیل داده‌ها، از روش کیفی تحلیل محتوا استفاده می‌شود. در روش تحلیل محتوا، هدف بررسی محتوای درون متن است (محمدپور، ۱۴۰۰، ص. ۴۱۹). با توجه به اهداف پژوهش از نمونه‌گیری کامل استفاده می‌شود. بدین منظور، بخش‌های خبری رادیو و تلویزیون استانی کرمان در بازه زمانی ۲۵ دی تا ۳ بهمن ۱۴۰۰ از منظر چارچوب‌بندی تحلیل

محتوا می‌شوند. در تحلیل محتوا به طور کلی پنج مرحله پی گرفته می‌شود (محمدپور، ۱۴۰۰، ص. ۴۲۳):

۱. آمایش و انتخاب واحد مطالعه

۲. کدبندی باز

۳. جدول‌بندی و گروه‌بندی داده‌ها

۴. مقوله‌بندی داده‌ها و انتزاع

۵. گزارش فرایند تحلیل و نتایج

نمونه مطالعه بخش‌های خبری رادیو و تلویزیون استانی کرمان در بازه زمانی ۲۵ دی تا ۳ بهمن ۱۴۰۰ و اخبار مربوط به سیل رودبار، ریگان، قلعه‌گنج، کهنوج و منوجان است. بازه زمانی ۲۵ و ۲۶ دی به عنوان مرحله پیش از بحران، ۲۷ دی به عنوان شروع بحران و ۲۷ تا ۱ بهمن به عنوان مرحله بحران و ۲ و ۳ بهمن به عنوان مرحله پس از بحران در نظر گرفته شده است. همچنین به دلیل سیل ۱۳ دی ۱۴۰۰ در قلعه‌گنج، رودبار و منوجان و امکان تأثیرگذاری آن بر نحوه مدیریت بحران سیل ۲۷ دی، این بازه نیز مورد مطالعه قرار گرفته است. در جدول شماره ۱ توصیفی از رخداد‌های سیل جنوب کرمان در بازه زمانی ۱۰ تا ۱۵ دی و ۲۵ دی تا ۳ بهمن آمده است.

جدول ۱- رخداد‌های سیل جنوب کرمان

تاریخ	روز	رخداد‌های سیل جنوب کرمان
۱۰ دی ۱۴۰۰	جمعه	اعلام خبر آغاز بارش‌ها و «ناپایدارهای جوی» از ۱۱ دی برای «جنوب کرمان» احتمال دادن سیلابی شدن مسیل‌ها و طغیانی شدن رودها بدون مشخص کردن منطقه‌ای خاص
۱۱ دی ۱۴۰۰	شنبه	اعلام روز ۱۲ و ۱۳ دی به عنوان دوره اوج فعالیت سامانه بارشی پیش‌بینی جریان روان آب از «بالادست»، سیلابی شدن مسیل‌ها و طغیانی شدن رودها بدون مشخص کردن منطقه‌ای خاص
۱۲ دی ۱۴۰۰	یکشنبه	۶۳ میلی‌متر بارش در کهنوج و تعطیلی مدارس آن مسدود شدن محور زهک‌لوت-ایران‌شهر و رودبار-کهنوج اعلام بارش‌های کم تا آخر هفته و «دور از انتظار نبودن سیلابی شدن مسیل‌ها»
۱۳ دی ۱۴۰۰	دوشنبه	۲۰۰ میلی‌متر بارش تجمعی در منوجان، ۱۱۰ میلی‌متر در قلعه‌گنج و ۹۵ میلی‌متر در کهنوج مسدود شدن راه ارتباطی رودبار-زهک‌لوت، مسدود شدن ۱۶۵ راه روستایی،

تاریخ	روز	رخداد‌های سیل جنوب کرمان
		قطعی برق در ۳۵ روستا و قطعی آب در ۳۱ روستا آبگرفتگی ۱۷۲۵ منزل شهری و روستایی ورود آب به خانه‌های روستایی و آسیب به کشاورزی و زیرساخت‌ها در رودبار جنوب، قلعه‌گنج و منوجان اعزام ۲۶ گروه هلال احمر به مناطق سیل‌زده، حضور سپاه و نیروهای جهادی در منطق سیل‌زده اعلام تداوم ناپایداری‌های جوی و احتمال دادن سیلابی شدن مسیل‌ها بدون مشخص کردن منطقه‌ای خاص اعلام ورود سامانه بارشی جدید از روز پنجشنبه
۱۴ دی ۱۴۰۰	سه‌شنبه	تماس وزیر کشور و معاون اول رئیس‌جمهور با استاندار جهت اطلاع از وضعیت مدیریت بحران برآورد خسارت ۱۵۰ میلیارد تومانی هشدار سطح زرد هواشناسی و اعلام تداوم «ناپایداری‌های جوی» از ۱۵ تا ۱۸ دی برای مناطق جنوبی
۱۵ دی ۱۴۰۰	چهارشنبه	حضور معاون اول رئیس‌جمهور در مناطق سیل‌زده قلعه‌گنج و منوجان و تشکیل جلسه مدیریت بحران در جیرفت هشدار سطح زرد هواشناسی به دلیل کاهش دما برای کشاورزان و باغداران اعلام آبگیری ۹ درصد سازه‌های آبخیزداری در هفت شهرستان جنوبی در تیر ۱۴۰۰ و ذخیره ۷۵ میلیون متر مکعب آب
۲۵ دی ۱۴۰۰	شنبه	اعلام ورود «ناپایداری‌های جوی» و بارش باران از ظهر و امتداد آن تا ۲۸ دی صدور هشدار سطح نارنجی هواشناسی پیش‌بینی بیشینه بارش برای ۲۶ و ۲۸ دی ماه صدور هشدار برای فرمانداری‌ها، شهرداری‌ها و ستاد مدیریت بحران توصیه پرهیز از تردد در مکان‌های پرخطر و اطلاع از وضعیت جاده‌ها
۲۶ دی ۱۴۰۰	یکشنبه	هشدار سطح قرمز سازمان هواشناسی کشور برای جنوب و شرق کرمان آماده‌باش ستاد مدیریت بحران استان به دستور استاندار پیش‌بینی سیل در عنبرآباد، رودبار و جیرفت اعلام ممنوعیت خروج مدیران از استان اختصاص ۵۰ میلیارد تومان برای خسارات سیل ۱۳ دی مسدود شدن راه اصلی رودبار-زهکلو، زهکلو-ایران‌شهر و منوجان-هشت‌بندی تعطیلی مدارس جیرفت، کهنوج، فاریاب، منوجان، عنبرآباد، رودبار جنوب و قلعه-

تاریخ	روز	رخدادهای سیل جنوب کرمان
		گنج منوجان: ۴۰ میلی‌متر، چیرفت و عنبرآباد: ۴۵ میلی‌متر بارش اعلام تشدید بارش در ۲۸ دی
۲۷ دی ۱۴۰۰	دوشنبه	۱۴۶ میلی‌متر بارش در منوجان و ۹۹ میلی‌متر در قلعه‌گنج غرق شدن دو برادر پنج و هشت‌ساله در هنگام بازی در حاشیه رودخانه‌ای در روستای ناصرآباد چاه ملک شهرستان ریگان و یک بزرگسال در قلعه‌گنج مفقود شدن ۶ نیروی برق و راهداری قطع برق ۲۴ روستا و قطع آب ۳۲ روستا گرفتار شدن ۳۵ خودرو در سیلاب آبگرفتنی ۱۲۳۰ منزل اعلام پایداری وضعیت جنوب انتظار سیلابی شدن مسیل‌ها در نیمه جنوبی استان
۲۸ دی ۱۴۰۰	سه‌شنبه	فرورفتن جاده ریگان-ایرانشهر در زیر آب عدم دسترسی به ۱۳۰ روستا بی‌اطلاعی از وضعیت ۳۹ روستا به دلیل قطعی مخابرات و قطع شدن جی پی اس غرق شدن کودک پنج‌ساله به علت سقوط در کانال آب روستای کهورآباد چاه- مرید تخلیه ۵ روستا در منوجان و رودبار مسدود شدن ۳۳۹ راه روستایی قطع برق ۶۸ روستا و قطعی آب ۳۶ روستا
۲۹ دی ۱۴۰۰	چهارشنبه	وزیر کشور به مناطق سیل‌زده سفر کرد و ایجاد سیل‌بندها را مانع بروز تخریب سیل در آینده دانست. استاندار اعلام کرد سیل اخیر در ۷۰ سال گذشته در جنوب کرمان بی‌سابقه بوده است سفر گروه جهادی امام صادق (ع) با جمعی از کادر درمان وابسته به بیمارستان حضرت فاطمه (س) به فاریاب انسداد راه ارتباطی ۱۳۴ روستا و بازگشایی راه ۱۶۴ روستا آبگرفتنی ۵ هزار خانه روستایی قطع آب ۷۰ روستا و قطع برق ۴۵ روستا محاصره ۷۲ روستا در سیل و بدون دسترسی

تاریخ	روز	رخداد‌های سیل جنوب کرمان
		تخلیه ۱۶ روستا قطعی آب در ۵۴ روستا و قطعی آب در ۴۳ روستا آغاز امداد هوایی در ریگان و رودبار اعلام خروج سامانه بارشی از شب در استان برگزاری نشست ستاد مدیریت بحران استان با حضور وزیر کشور . رئیس جمعیت هلال احمر کشور
۳۰ دی ۱۴۰۰	پنجشنبه	حضور ۵۲۰ نیروی هلال احمر اسکان ۱۱۹۰ نفر به صورت اضطراری حضور وزیر کشور، رئیس سازمان مدیریت بحران کشور، رئیس سازمان هلال احمر کشور، سرپرست ستاد اجرایی فرمان امام، فرمانده قرارگاه منطقه‌ای جنوب شرق ارتش، فرمانده مهندسی جنوب شرق ارتش در مناطق سیل‌زده حضور بیمارستان تخصصی سپاه با ظرفیت ۶۴ تخت در رودبار امداد هوایی با سه فرودند بالگرد هوانیروز، یک بالگرد هلال احمر و یک بالگرد سپاه لایروبی ۶۶۴ منزل به وسیله هلال احمر، نیروهای جهادی و بسیج و باقی ماندن ۴۴۰۰ منزل طبخ ۴۰ هزار پرس غذای گرم به وسیله نیروهای جهادی
۱ بهمن ۱۴۰۰	جمعه	سفر سرزده رئیس جمهوری به مناطق سیل‌زده رئیس جمهوری ایجاد سیل‌بندها را مانع از مانع تخریب سیل در آینده دانست. استاندار اعلام کرد ۱۳۴ کیلومتر از تمام نقاط حادثه‌خیز در تیر ۱۳۹۹ لایروبی شده بود و گرنه شاید شهر رودبار و منوجان دیگر وجود نداشت سفر وزیر آموزش و پرورش به مناطق سیل‌زده و اعلام آسیب دیدن ۲۴۰ مدرسه روستایی سفر معاون راهای فرعی و روستایی سازمان راهداری کشور به جنوب و اعلام اختصاص اعتبار ۲۰۰ میلیارد تومانی برای ترمیم ابنیه فنی جنوب توزیع ۳۰۰ تن اقلام معیشتی قطعی آب ۲۰ روستا
۲ بهمن ۱۴۰۰	شنبه	سفر استاندار به شرق استان کرمان (ریگان) و حضور در آیین خاکسپاری دو کودک غرق شده در سیل دستور احداث جاده موقت تا ۱۵ روز آینده برای ریگان ایرانشهر و بازسازی پل توکل‌آباد در این محور

تاریخ	روز	رخداد‌های سیل جنوب کرمان
		اعطای نمره ۲۰ به عملکرد صدا و سیما در سیل به وسیله استاندار در گفتگوی ویژه خبری شبکه کرمان
۳ بهمن ۱۴۰۰	یکشنبه	دسترسی به منطقه کوهشاه ریگان با ۴۰ آبادی و ۶ هزار نفر جمعیت پس از ۸ روز قطع ارتباط و تقبل احداث پل آهنی ۶۰ متر در این منطقه توسط سپاه اعلام اختصاص دو بودجه ۵۰ و ۲۵ میلیارد تومانی برای خسارات سیل اعلام احداث ۱۳۰ روستا در جازموریان و ۱۶ روستا در رودبار جنوب در مسیر رودخانه‌ها در طرح کپرزدایی تأکید بر تکمیل سیل‌بند جیرفت به طول ۱۳۴ کیلومتر اعلام خبر پایداری جوی در استان کرمان

یافته‌ها

در این بخش، تحلیل محتوای بخش‌های خبری در سه زیرمجموعه پیش، حین و پس از بحران با توجه به چارچوب مفهومی و نظری پژوهش به تفکیک ارائه شده است. مقولات کلان با عنوان اطلاعات آموزشی، تطبیقی و درونی دسته بندی شده‌اند.

استورگ اطلاعات تطبیقی را شامل توضیح اتفاقاتی می‌داند که در بحران افتاده است (کومبز، ۱۳۹۲، ص. ۱۲۸). اما می‌توان این اطلاعات را به سه مرحله مدیریت بحران، تسری داد و اطلاعات تطبیقی را برای انطباق و سازگاری با پیش، حین و پس از بحران به کار برد. داده‌ها با در نظر گرفتن این تسری تحلیل شده‌اند.

جدول ۲- تحلیل محتوای اخبار مربوط به سیل در شبکه استانی کرمان پیش از بحران

مقولات اصلی	مقولات میانی	مقولات کلان
شدت بارش	بیان علل طبیعی سیل	اطلاعات تطبیقی
اشباع رطوبت خاک		
شدت سیل پیشین		
هشدار سطح نارنجی هواشناسی	اعلام ناپایداری جوی	
هشدار سطح قرمز هواشناسی		
دور از انتظار نبودن سیلابی شدن مسیل‌ها، طغیان رودخانه‌ها و آبگرفتگی معابر		
مناطق جنوبی و نیمه شرقی استان کرمان	موقعیت جغرافیایی سیل	
تشکیل جلسه و آماده‌باش ستاد مدیریت بحران استان	اقدامات سطح مدیریتی	

مقولات کلان	مقولات میانی	مقولات اصلی
	سیلاب	کرمان
		صدور هشدار وضعیت قرمز برای فرمانداری‌های جبالبارز، جیرفت، عنبرآباد و رودبار
		ممنوعیت خروج مدیران از استان
	اقدامات سطح عملیاتی سیلاب	استقرار نیروهای امدادی هلال احمر و راهداری در مناطق محتمل وقوع سیل
		استقرار ماشین‌آلات
		ساخت سیل‌بند
	پیامدهای ساختاری سیلاب	Overhaul کردن دستگاه‌های اداری
		کمک به زیرساخت شهرها
		پرهیز از تردد در حاشیه رودها
اطلاعات آموزشی	اطلاعات آموزشی حفظ جان	اطلاع از وضعیت جاده‌ها پیش از تردد
		ترک خودروی گرفتار در سیل و پناه بردن به بلندی
		اطمینان از ایمنی مکان استقرار برای عکس گرفتن از سیل
	اطلاعات آموزشی حفظ مال	فاصله دادن دام‌ها و عشاير از رودخانه‌ها
		انجام اقدامات لازم برای پیشگیری از ورود آب به خانه‌ها
ارجاع مدیریت سیل به نیروهای امدادی		فقر
		در انتظار بودن برای حضور امدادگران و احداث سیل‌بند
		بیماری
		بی‌خانمانی و فروریختن سرپناه
		ناتوانی در انجام هرگونه فعالیت
اطلاعات درونی	راهبرد تقویت و کلی‌گویی در یادآوری کارهای خوب پیشین	تجربه بسیار موفق در مهار سیلاب هفته گذشته

۱. اطلاعات تطبیقی

در بازه زمانی مورد مطالعه اطلاعات تطبیقی درباره این واقعه شامل اطلاعاتی درباره وضعیت آب و هوایی و موقعیت مکانی آن (اعلام ناپایداری جوی، موقعیت جغرافیایی سیل)، علل و پیامدها (بیان علل طبیعی سیل، پیامدهای ساختاری سیلاب) و اقدامات دولتی (اقدامات سطح مدیریتی سیلاب، اقدامات سطح عملیاتی سیلاب) است.

آنچه در ارائه اطلاعات تطبیقی پیش از بحران در اخبار شبکه استانی کرمان اهمیت دارد، چارچوب‌بندی تمامی سطوح هشدارهای هواشناسی تحت عنوان «ناپایداری جوی» است. برای مثال:

«ناپایداری جوی که با طوفان و باران آغاز شده، همچنان ادامه خواهد داشت

(کارشناس هواشناسی، ۲۵ دی ۱۴۰۰)»

«پیش‌بینی می‌شود بارندگی‌ها با شدت و ضعف ادامه پیدا کند و امشب این

ناپایداری‌ها همچنان در سطح استان ادامه خواهند داشت (کارشناس هواشناسی، ۲۶

دی ۱۴۰۰)»

طوفان، سیل، ریزگرد، بارش خفیف و ... همه با عنوان ناپایداری جوی چارچوب‌بندی شده است و در سیل ۱۳ دی ۱۴۰۰ نیز که سیلی خفیف بوده، همین چارچوب‌بندی‌ها بیان شده است:

«امروز از فعالیت سامانه بارشی کاسته خواهد شد، اما طی روزهای آتی، ناپایداری-

های جوی به صورت خفیف‌تر موجب افزایش ابر خواهد شد (کارشناس هواشناسی،

۱۳ دی ۱۴۰۰)»

«ناپایداری در روزهای آتی همچنان ادامه دارد و هواشناسی برای روزهای چهارشنبه تا

جمعه، هشدار سطح زرد را صادر کرده است (کارشناس هواشناسی، ۱۴ دی ۱۴۰۰)»

همچنین در پیش‌بینی حوادث احتمالی، اخبار در یک چارچوب محافظه‌کارانه غیرقطعی در تمامی سطوح هشدار، احتمال وقوع سیل را به عنوان پدیده‌ای که «دور از انتظار نیست»، چارچوب‌بندی می‌کنند:

«همچنان طغیان رود، وقوع سیلاب و طغیان رودهای فصلی دور از انتظار نیست

(کارشناس هواشناسی، ۲۵ دی ۱۴۰۰)».

«جاری شدن روان‌آب‌ها و سیلابی شدن مسیل‌ها دور از انتظار نیست (کارشناس

هواشناسی، ۲۶ دی ۱۴۰۰)».

این کلمه از بار معنایی کافی برای اعلام هشدار سطح نارنجی و قرمز که به معنای ترک منازل مسکونی و انجام اقدامات عملی برای پیشگیری از سیل است می‌کاهد و سطح هشدارها را با یکدیگر به لحاظ معنایی یکسان می‌کند.

همچنین زمانی که اطلاعات تطبیقی ارائه می‌شود، هواشناسی هشدار سطح نارنجی و قرمز را اعلام می‌کند و ادامه می‌دهد:

«توصیه می‌شود اقدامات لازم را به عمل آورید (کارشناس هواشناسی، ۲۵ و ۲۶ دی

۱۴۰۰)».

اما معنای این هشدار و نیز اقدامات لازم ذکر نشده و اطلاعات آموزشی درخصوص آن ارائه نشده است. مخاطب در این جا برای فهم معنای سطح هشدارها باید به رسانه دیگری مراجعه کند و اخبار در اینجا با ارائه اطلاعات ناقص، موجب ارجاع برون‌سازمانی می‌شود. افزون بر آن در این اطلاعات تطبیقی منطقه جغرافیایی دقیق بروز سیل مشخص نمی‌شود و محل سیل با عنوان کلی «جنوب» و «شرق» ذکر می‌شود:

«در پی هشدار سطح قرمز سازمان هواشناسی کشور برای مناطق جنوبی و شرقی استان، امروز استاندار به اعضای ستاد مدیریت بحران استان آماده‌باش داد (گوینده خبر، ۲۶ دی ۱۴۰۰)»

این کلی‌گویی با نزدیک شدن به بحران و پس از آن در حین بحران نیز ادامه می‌یابد و کسانی که قرار است درگیر سیل باشند را به صورت دقیق مشخص نمی‌کند. افزون بر آن، در پیامدهای ساختاری سیلاب، پیش از بحران، پیامدهای سیل به صورت مثبت چارچوب‌بندی می‌شود و ویژگی‌های مثبت آن دارای تفکر سازه‌محور است. استاندار کرمان از واژه انگلیسی «Overhaul» به جای بازسازی اساسی دستگاه‌های اداری استفاده می‌کند. او مخاطبش را نه یک فرد بومی اهل جنوب که در روستاها زندگی می‌کند و نه مردم عادی، بلکه سطح نخبگانی و باسوادتر جامعه می‌داند. در اینجا تمایز و جداسازی خود از مردم در کاربرد زبان اتفاق می‌افتد.

۲. اطلاعات آموزشی

اطلاعات آموزشی اطلاعاتی است درباره اینکه چطور مردم خودشان را هم از لحاظ جسمی و هم مالی حفظ کنند. این اطلاعات، اولویت نخست در بحران است اما در بیشتر ارتباطات بحران می‌بینیم که اطلاعات آموزشی را امری مسلم فرض می‌کنند (کومبز & هالیدی، ۱۳۹۲، ص. ۷۱). در اخبار و برنامه‌های نمونه تحقیق، اطلاعات آموزشی در سه دسته «اطلاعات آموزشی حفظ جان»، «اطلاعات آموزشی حفظ مال» و «ارجاع مدیریت سیل به نیروهای امدادی» ارائه شده است.

در اطلاعات آموزشی ارائه‌شده در اخبار و برنامه‌های نمونه تحقیق، نگاه بومی و منطبق بر زیست‌بوم‌های درگیر در سیل وجود ندارد:

«اگر در خودروی گرفتار در سیل بودید، بلافاصله ترک و حتماً به بلندی پناه ببرید (مدیر کل مدیریت بحران استان کرمان، ۲۶ دی ۱۴۰۰)».

این در حالیست که مناطق سیلابی رودبار جنوب در دشت واقع شده است و اگر فردی در سیل گرفتار شود، نمی‌تواند به بلندی پناه ببرد. همچنین در اینجا برای مردمان که درگیری‌های متفاوتی در سیل پیدا می‌کنند، اطلاعات آموزشی ارائه نمی‌شود. برای مثال برای کپرنشینان، عشایر، باغداران و کشاورزان. پیش‌فرض مدل سنتی ارتباط ریسک و بحران این است که ارائه یک پیام به وسیله یک نفر برای عموم مردم درباره نحوه واکنش به موقعیت بحران مؤثرتر خواهد بود، در حالی که این موضع نظری منطقی به نظر می‌رسد، اما در واقعیت عملی نیست، زیرا فقط یک مردم پیام بحران را دریافت نمی‌کند و در قبال آن، مردم متعددی وجود دارند که توسط طیف وسیعی از گروه‌های قومی و فرهنگی نمایندگی می‌شوند (Sellnow, Ulmer, Seeger, & Littlefield, 2009, p. 40).

در کنار آن، تأکید بر حفاظت از کودکان و جلوگیری از بازی آن‌ها در کنار رودها بیان نمی‌شود و پس از آن، دو کودک در حال بازی جان خود را از دست می‌دهند. اما پس از آن نیز، اطلاعات آموزشی حفاظت از کودکان ارائه نمی‌شود. سالانه تعداد زیادی از مردم تحت تأثیر حوادث طبیعی قرار می‌گیرند. کودکان در معرض خطر از دست دادن جان خود هستند و پس از چنین حوادثی از نظر روحی یا جسمی رنج می‌برند (Hove Midtbust, Dyregrov, & Djup, 2018, p. 1). کودکان و نوجوانان ساکنان جوامع محلی و عمومی هستند و نحوه درک و تفکر این جوامع در مورد حوادث، بر همه افراد ساکن در آنها تأثیر می‌گذارد (Hove Midtbust, Dyregrov, & Djup, 2018, p. 6).

افزون بر آن اطلاعات بهداشتی و نیاز به داشتن جعبه کمک‌های اولیه، برداشتن تغذیه، پتو و لباس هنگام ترک منازل مسکونی بیان نمی‌شود. در سیل‌های شدید، خطوط فاضلاب و لوله‌های آب آسیب می‌بینند، آب آشامیدنی با مشکل مواجه می‌شود اما اطلاعات آموزشی لازم برای چنین شرایطی ارائه نمی‌شود.

همبسته عدم ارائه اطلاعات به مردم در این برنامه‌ها، ارجاع مدیریت سیل به نیروهای امدادی است. این ارجاع به مدیریت نیروهای امدادی با ناتوانی در مشارکت اجتماعی مردم در مدیریت سیلاب همراه می‌شود. چارچوبی کامل که در آن ناتوانی و انفعال مردم و ذی‌نفعان، هم پیش‌فرض گرفته شده و هم تصویر می‌گردد. پیش از بحران با مردم رودبار صحبت می‌شود:

«ما سیل‌زدگان اخیر، چادرهایمان چکه می‌کرده و چادرها را ترک کردیم و به خانه همسایه آمده‌ایم. چادر سرد است و ما بی‌جا هستیم (زن اهل رودبار، ۲۵ دی ۱۴۰۰)».

«ما حیران و گرفتار و سرگردانیم. هیچ کاری نمی‌توانیم بکنیم. چادر جوابگوی ما نیست (مرد اهل رودبار، ۲۵ دی ۱۴۰۰)».

«من مریضم. نفس‌تنگی دارم. هیچ نداریم. گرفتاریم (مرد اهل رودبار، ۲۵ دی ۱۴۰۰)».

«اگر این سیل بند را برای ما نزنند کل زندگی‌مان نابود می‌شو (مرد اهل رودبار، ۲۶ دی ۱۴۰۰)».

این تنها چهره‌ای از جنوب و از مردم بومی است که چارچوب‌بندی می‌شود و همواره آن‌ها را با ناتوانی و انفعال و «بیچارگی» تفسیر می‌کند. «انتظار»، چارچوبی است که راه حل مردم بومی و خبرنگاران بومی برای حل مشکلات سیل است و آن‌ها حل بحران را به مسؤولان و نیروهای امدادی ارجاع می‌دهند.

۳. اطلاعات درونی

در مرحله پیش از بحران در برنامه‌های نمونه تحقیق برای ارائه اطلاعات درونی، راهبرد تقویت با کلی‌گویی ترکیب می‌شود:

«تجربه بسیار موفق در مهار سیلاب یک هفته ده روز گذشته داشتیم (استاندار کرمان، ۲۶ دی ۱۴۰۰)»

راهبرد تقویت با ستایش دیگران و با یادآوری کارهای خوب پیشین سازمان به حجم اطلاعات مثبت درباره سازمان می‌افزایند و کاربرد آنان عجیب و در واقع برای پشتیبانی از راهبرد تقلیل، انکار و بازسازی هستند (کومبز، ۱۳۹۲، ص. ۹۴). اما این راهبرد به تنهایی به کار رفته و اقدامات انجام‌شده نیز چارچوب‌بندی نشده است، در نتیجه معیاری برای ارزیابی اقدامات به دست نمی‌دهد.

جدول ۳- تحلیل محتوای اخبار مربوط به سیل در شبکه استانی کرمان حین بحران

مقولات اصلی	مقولات میانی	مقولات کلان
دور از انتظار نبودن سیلابی شدن مسیل‌ها و طغیان رودخانه‌ها	اعلام ناپایداری جوی	اطلاعات تطبیقی
ایجاد سیل‌بند	خدمات سازه‌ای ارائه‌شده در سیل	
لاپروبی و ترمیم منازل مسکونی		
احداث جاده‌های موقت		

مقولات اصلی	مقولات میانی	مقولات کلان
پخت غذای گرم	خدمات زیستی	
ارائه بسته‌های زیستی معیشتی		
خدمات درمانی		
نجات گرفتاران در سیل	خسارات مالی سیل	
تخریب زیرساخت‌ها		
خسارات حوزه کشاورزی		
تخریب پل		
تخریب جاده		
تخریب مدارس و منازل مسکونی		
از بین رفتن دام	خسارات جانی مسقیم سیل	
قطع مخابرات، آب و برق		
مرگ یک بزرگسال با گرفتاری در سیل	خسارات جانی غیرمستقیم سیل	
مرگ سه کودک در کانال آب	علت بارش	
رحمت الهی		
سامانه بارشی	علل طبیعی بروز و تخریب سیل	
تغییر اقلیم		
گذر از دوران خشکسالی		
شدت بارش	نقش دیگری بالادست در سیل	
دستکاری حریم رودخانه		
بی توجهی به هشدارها	نقش دیگری پیرامون در سیل	
دخل و تصرف در طبیعت		
احداث سیل‌بند	راهکارهای جبران خسارات	
ترمیم و بازسازی جاده‌ها		
وام بلاعوض برای ساخت منازل مسکونی بازسازی مدارس		
بازسازی پل‌های تخریب‌شده		
تأمین احشام سازگار با بوم		
تجهیز شهرداری‌ها		
لایروبی مستمر رودخانه‌ها		
بی‌سابقه بودن سیل در ۷۰ سال گذش	علل طبیعی ناتوانی در مدیریت سیل	
گسترده‌گی سیل		

مقولات کلان	مقولات میانی	مقولات اصلی
		باتلاقی بودن مسیر
اطلاعات آموزشی	اطلاعات آموزشی حفظ جان	پرهیز از تردد در حاشیه رودها

۴. اطلاعات تطبیقی

در مرحله بحران در برنامه‌ها و اخبار نمونه تحقیق، اطلاعات تطبیقی درباره خسارات (خسارات مالی سیل، خسارات جانی مستقیم سیل، خسارات جانی غیرمستقیم سیل)، خدمات (خدمات سازه‌های ارائه شده در سیل، خدمات زیستی، راهکارهای جبران خسارات)، و علل (علت بارش، علل طبیعی بروز و تخریب سیل، نقش دیگری بالادست در سیل، نقش دیگری پیرامون در سیل، علل طبیعی ناتوانی در مدیریت سیل) ارائه شده است.

در ارائه اطلاعات تطبیقی، مانند اطلاعات تطبیقی پیش از بحران، ارائه اطلاعات فنی برجسته است و اطلاعات غیرفنی مانند پیامدهای زیست‌محیطی و اجتماعی سیلاب مثل بازماندن دانش‌آموزان از آموزش غایب است. یکی از اطلاعات تطبیقی، ارائه خدمات درمانی به وسیله نیروهای نظامی و جهادی در فاریاب و رودبار است:

«تیم جهادی امام صادق (ع) وابسته به بیمارستان حضرت فاطمه (س) با جمعی از کادر درمان عازم فاریاب هستند تا کمک بهداشتی درمانی ارائه بدهند (نیروی جهادی، ۲۹ دی ۱۴۰۰)».

این اخبار شبکه استانی کرمان حوزه بهداشت و درمان در سیل را تنها با خبر حضور کادر درمان و با عنصر خبری شهرت چارچوب‌بندی می‌کند. چارچوب تلویزیون درمان محور و نه پیشگیری محور، و بدون ارائه اطلاعات آموزشی بهداشتی و درمانی است.

همچنین علت بارش با رحمت الهی و شادمانی مردم چارچوب‌بندی می‌شود، اما عامل سیل به وسیله خبرنگاران، با عوامل طبیعی چارچوب‌بندی می‌شود. گذر از دوران خشکسالی به عنوان دلیلی برای سیل ذکر می‌شود، در حالیکه کرمان در دوره خشکسالی به سر می‌برد. بر خلاف خبرنگاران تلویزیون، مردم بومی، علت سیل و تخریب بالای آن را عامل انسانی می‌دانند. اما این عامل انسانی نه خود مصاحبه‌شوندگان، بلکه «دیگری» ای است که در بالادست با دخالت و تصرف در طبیعت موجب افزایش شدت تخریب سیل شده‌اند:

«علت سیل برداشت بی‌رویه از سیل‌بند و دستکاری حریم رودخانه بالادست است (مرد رودباری، ۲۷ دی ۱۴۰۰)»

این در حالی است که مدیر کل مدیریت بحران استان، علت سیل را عامل انسانی و دیگری- ای می‌داند که در پیرامون زندگی می‌کند، یعنی بومیان جنوب و شرق استان کرمان که در طبیعت تصرف کرده‌اند و نسبت به هشدارها بی‌توجه‌اند:

«سه عامل مهم شدت تخریب در سیل، شدت بارش و شدت روان‌آب‌ها، دخل و تصرف در طبیعت و تغییر مسیر رودخانه‌ها، عدم توجه به هشدارهایی که داده می‌شود (مدیر کل مدیریت بحران استان کرمان، ۲۷ دی ۱۴۰۰)»

افزون بر آن، علت کشته شدن کودکان در سیل نیز، به عاملیت‌های انسانی مردم بومی نسبت داده شده و با عنوان بی‌احتیاطی چارچوب‌بندی می‌شود:

«حادثه ناگوار و غم‌انگیز دیگر هم جان باختن دو کودک در منطقه‌ای است که اصلا بارش نداشتیم و به دلیل نزدیکی به رودخانه و مشکلات بی‌احتیاطی و ... جان خود را از دست دادند (مدیر کل مدیریت بحران استان کرمان، ۲۷ دی ۱۴۰۰)».

دو برادر هشت و پنج ساله در هنگام بازی در حاشیه رودخانه‌ای سیلابی در روستای ناصراباد شهرستان ریگان غرق شدند. اما چون آن منطقه فاقد بارش بود، مرگ این دو کودک نه به علت سیل، بلکه به دلیل نزدیکی به رود و بی‌احتیاطی چارچوب‌بندی شد. می‌توان گفت آن‌ها سیل را صرفاً همراه با بارش تعریف و معنا می‌کنند و امتداد مسیر رودخانه را جزو منطقه سیل‌آسا محسوب نمی‌کنند. همچنین در گزارش بازدید وزیر آموزش و پرورش از مدارس تخریب‌شده، وی از حصارکشی مدارس، محوطه‌سازی و ساخت مدارس جدید سخن گفته است. نگاه وزیر آموزش و پرورش نیز به آموزش سازه‌محور بوده و از لزوم صحبت کردن درباره بحران-ها و راه‌های مقابله با آن در کتب درسی برای کودکان صحبت نشده است. به نظر می‌رسد نبود این چارچوب‌بندی، به دلیل نبود نگاه کلان، همه‌جانبه و اکوسیستمی به بحران و سازه‌محور بودن آن و روزمرگی خبرنگاران و ناتوانی آنان در تولید گزارش‌های خوب و ایده‌پردازی و کم-سواد زیست‌محیطی و جامعه‌شناختی آنان است که بسیاری از چارچوب‌ها را نادیده می‌گیرد و اطلاعات را به خبرهای مبتنی بر عنصر شهرت بدل می‌سازد.

در اینجا سیل به عنوان یک حادثه خارج از ساختارها و مسؤولیت‌های حکمرانی چارچوب-بندی شده است. در بسیاری از مناطق، سیل تحت عنوان «بلای طبیعی» چارچوب‌بندی می‌شود در حالیکه گاهی سیل بلای ساخته بشر و بلای ساخته حکومت است (باندیوادی، ۱۳۹۶، ص. ۵۹). چنین شکاف‌هایی در دانش، توان بشر را به پیش‌بینی و تخفیف اثرات این قبیل رویدادها محدود می‌کند، همچنین به عنوان موانعی برای شناسایی شاخص‌های محیط

زیستی و روش‌های مدیریت آب در سیلاب‌ها و خشکسالی عمل می‌کنند (باندیوپادهیای، ۱۳۹۶، ص. ۵۸-۵۹).

خبرنگاران غیربومی، رانه خود برای حضور در شرایط اضطراری را با عنوان «محرومیت-زدایی»؛ رئیس جمهوری علت کمک به جبران خسارت مردمی را «رشادت و دلاوری‌های مردم در دفاع مقدس»؛ و نیروهای هلال احمر و نیروهای نظامی آن را با عنوان «خدمت به مردم» توصیف می‌کنند. برای مثال:

«با توجه به اینکه از شهید سلیمانی همت و رشادت و اخلاص مردم جنوب کرمان در هشت سال دفاع مقدس را شنیده‌ام، کار بازسازی منازل آسیب‌دیده باید آغاز شود (رئیس‌جمهوری، ۱ بهمن ۱۴۰۰)».

همچنین راهکارهای جبران خسارت سیل سازه‌محور هستند و احداث سیل‌بند به عنوان مهم‌ترین عامل پیشگیری از سیل، در راهکارهای بلندمدت و کوتاه‌مدت دیده می‌شود. در ابتدا سیل‌بند مانع تبادل طبیعی آب، رسوبات و انرژی میان گذرگاه رود و دشت سیلابی می‌شود، ساختار جریان و گذرگاه را تغییر می‌دهد و سپس باعث افزایش دوره و شدت طغیان‌ها می‌شود (باندیوپادهیای، ۱۳۹۶، ص. ۱۲۶-۱۲۷). اما در دیدگاه بوم‌سازگانی، سیل یک عنصر ضروری در چرخه آب و سازکاری برای انتقال خدمات مهم بوم‌سازگانی مربوط به آب است و در نبود چشم‌انداز بوم‌شناسی، سیل در ذهن عموم، تنها به عنوان مصیبتی است که خسارت‌های عظیمی به حیات و اموال مردم وارد می‌آورد (باندیوپادهیای، ۱۳۹۶، ص. ۸۳ و ۸۵). نگاه به سیل باید اکوسیستمی و جامع و با در نظر گرفتن پیوست‌های زیست‌محیطی آن باشد. علت ناتوانی در مدیریت سیل، تحت عنوان عوامل طبیعی چارچوب‌بندی می‌شود. برای مثال:

«وقتی در ۷۰ سال گذشته، چنین اتفاقی نیفتاده، مردم دچار دردرسر شدند و آبگرفتگی گسترده داریم (استاندار کرمان، ۲۹ دی ۱۴۰۰)»

این در حالی است که بخشی از بی‌سابقه بودن این سیل، به حکمرانی نادرست زیست-محیطی و تفکر سازه‌محور و کوتاه‌مدت بازمی‌گردد. با افزایش حضور انسان در دشت‌های سیلابی، مناطقی که زیر آب نبودند، به مناطقی که انتظار نمی‌رود زیر آب باشند تغییر کرده و خسارت‌های ناشی از طغیان رود در دهه‌های اخیر افزایش پیدا کرده است (باندیوپادهیای، ۱۳۹۶، ص. ۸۲). چنین چارچوبی از برنامه‌ها غایب است.

۵. اطلاعات آموزشی

اطلاعات آموزشی در حین بحران تنها به دوری از رودخانه‌ها خلاصه می‌شود و همانطور که پیش‌تر بیان شد، نگاه جامع و بومی به اطلاعات آموزشی به سیل وجود ندارد.

جدول ۴- تحلیل محتوای اخبار مربوط به سیل در شبکه استانی کرمان پس از بحران

مقولات اصلی	مقولات میانی	مقولات کلان
نمره ۲۰ استاندار به صدا و سیما در پوشش سیل اخیر	تقویت وجهه سازمانی در مدیریت سیلاب	اطلاعات درونی
شرکت استاندار در آیین خاکسپاری دو کودک ریگانی	ابراز همدردی	اطلاعات تطبیقی
گفتگوی رئیس‌جمهوری و وزیر کشور با مردم	شخصیت‌ها	
کوتاهی در برخورد با ساخت و سازهای غیرقانونی در حریم رودخانه‌ها	علل سازه‌محور خسارات سیل	
جایابی اشتباه و احداث ۲۹ روستا در مسیر سیل	راهکارهای سازه‌محور کاهش خسارات سیل- های بعد	
جابه‌جایی ۱۳ روستا در جازموریان و ۱۶ روستا در بخش مرکزی رودبار جنوب		
برخورد قاطعانه با متعرضان به حریم رودخانه‌ها احداث سیل- بند		
لایروبی مستمر رودخانه‌ها		
احداث سیل‌بند چیرفت		

۷. اطلاعات درونی

در مرحله پس از بحران اطلاعات درونی در جهت تقویت وجهه سازمانی در مدیریت سیلاب ارایه شده است. پس از بحران، استاندار کرمان عملکرد صدا و سیما را با نمره ۲۰ ارزیابی می‌کند و در کنار آن، از راهبرد بازسازی استفاده شده است. راهبرد بازسازی در پی ارتقای برداشت سازمان از راه جبران و یا پوزش هستند (کومبز، ۱۳۹۲، ص. ۹۳).

۸. اطلاعات تطبیقی

در مرحله پس از بحران اطلاعات تطبیقی در قالب‌های علل سازه‌محور خسارات سیل، راهکارهای سازه‌محور کاهش خسارات سیل‌های بعد و نیز ابراز همدردی شخصیت‌ها ارایه شده است.

در ارائه اطلاعات تطبیقی، شهرت‌مداری در قبال ابراز همدردی وجود دارد. صدا و سیما در آفرینش مستقل چارچوب برای ابراز همدردی ناتوان است و تنها اعلام‌کننده خبر ابراز همدردی استاندار با خانواده عزادار است و بر عنصر خبری شهرت تکیه دارد:

«استاندار در آیین خاکسپاری دو کودک جان‌باخته در سیل ریگان حضور یافت و با خانواده آنان ابراز همدردی کرد (گوینده خبر، ۲ بهمن ۱۴۰۰)»

همچنین در این برنامه‌ها اطلاعات روانی چارچوب‌بندی نشده است.

اطلاعات تطبیقی دیگر نیز گفتگو با مردم است، اما از میان گفتگوی نهادها و گروه‌های مختلف با مردم و مردم با آن‌ها، تنها گفتگوی مسئولان در سطح کشوری چارچوب‌بندی شده است. همچنین تنها خبر آن مبتنی بر عنصر شهرت اعلام شده و وارد متن گفتگو نمی‌شود:

«وزیر کشور با حضور در مناطق سیل‌زده با مردم گفتگو کرد (گوینده خبر، ۳۰ دی ۱۴۰۰)».

بنابراین نگاه و چارچوب‌بندی بومی به گفتگوی مردم با مسئولان وجود ندارد. علت‌های خسارت سیل تنها به علل سازه‌ای خلاصه می‌شود. اما پس از بحران اسناد مسؤولیت به حکمرانی نیز تعلق می‌گیرد:

«ما در برخورد با ساخت و سازها در حریم رودخانه کوتاهی کردیم (استاندار کرمان، ۳ بهمن ۱۴۰۰)».

«به گفته سعیدی خانه‌های ۱۳ روستا در جازموریان و ۱۶ روستا در بخش مرکزی رودبار جنوب متأسفانه در طرح کپرزدایی در مسیر رودخانه‌ها ساخته شده است (گوینده خبر، ۳ بهمن ۱۴۰۰)».

اما از مردم عذرخواهی نمی‌شود و پیش از آن همین مردم ساکن در این منطقه مقصر شمرده شده بودند:

«سه عامل مهم شدت تخریب در سیل، شدت بارش و شدت روان‌آب‌ها، دخل و تصرف در طبیعت و تغییر مسیر رودخانه‌ها، عدم توجه به هشدارهایی که داده می‌شود (مدیر کل مدیریت بحران استان کرمان، ۲۷ دی ۱۴۰۰)»

راهکارهای کاهش خسارات سیل‌های بعد نیز با راهکارهای سازه‌ای و مهندسی چارچوب‌بندی می‌شود:

«استاندار کرمان در گفتگوی ویژه خبری بر لزوم تکمیل سیل‌بندها، به‌ویژه سیل‌بند جیرفت تأکید کرد (گوینده خبر، ۳ بهمن ۱۴۰۰)»

«باید ۲۹ روستایی که در طرح کپرزدایی در مسیر رودخانه ساخته شده‌اند جابه‌جا

شوند (معاون عمرانی استانداری کرمان، ۳ بهمن ۱۴۰۰)»

اما برای پیشگیری از آسیب سیل کودکان، کاهش بیماری‌ها و پیامدهای بهداشتی و روانی سیل، کم‌امکاناتی جنوب و قطع شدن جی‌پی‌اس‌ها به دلیل نبود باتری و ... در چارچوب‌بندی اخبار وارد نشده است.

همچنین تعدد سیل‌بندها در درازمدت به جای کاهش خسارات، موجب افزایش خسارت می‌شود. رویکرد پروژه‌محور به مدیریت منابع آب و راه‌حل‌های فنی برای مشکل آبخیز ناشی از مداخله انسان، می‌کوشد تا به ساخت سیل‌بندهای سیل‌گیر مناسبی موفق شود اما ته‌نشین شدن حجم بالای رسوبات در گذرگاه کانال‌ها گرفتگی در دریچه‌ها را به بار می‌آورد که خود سیل را افزایش داده و مانع زهکشی می‌شود (باندیوپادهیای، ۱۳۹۶، ص. ۱۲۸-۱۲۹). اما تفکر سازه‌محور و حاکمیت آن مانع چارچوب‌بندی و ارائه راهکارهای غیرسازه‌ای در سطح سیاست‌گذاری و عملیاتی است.

بحث و نتیجه‌گیری

داده‌های حاصل از مطالعه برنامه‌های تلویزیونی شبکه استانی کرمان در زمان سیل ۱۴۰۰ در سه مرحله‌ی پیش، حین و پس از بحران سازماندهی شده‌اند. تحلیل یافته‌های این پژوهش به طور کلی نشان می‌دهد چارچوب‌بندی اخبار مرتبط با سیل، سازه‌محور و بدون توجه به پیوست‌های بهداشتی، فرهنگی، روانی، عاطفی و زیست‌محیطی است. در مرحله پیش از بحران سیل، علت وقوع آن با دلایل طبیعی چارچوب‌بندی می‌شود. همچنین همه سطوح هشدار هواشناسی در پیش، حین و پس از بحران «ناپایداری جوی» چارچوب‌بندی شده و هواشناسی نتوانسته است به سطح‌بندی هشدار در ارائه اطلاعات دست یابد. منطقه جغرافیایی سیل نیز در هر سه مرحله پیش، حین و پس از بحران، به صورت کلی و با عنوان جنوب و شرق استان چارچوب‌بندی شده و موقعیت جغرافیایی تحدید نیافته است. همچنین در مرحله پیش از بحران، پیامدهای سیل به صورت مثبت برساخت می‌شود که موجب تقویت زیرساخت‌هاست. اطلاعات آموزشی نیز غیربومی و به‌وسیله کارشناس غیربومی و تنها در ابعاد حفاظت از جان در خودرو و مکان‌های پرخطر توصیف شده است. مردم زیست‌بوم‌های گونه‌گون جنوب کرمان نیز همواره «بیچاره» و آسیب‌دیده و منفعل چارچوب‌بندی شده‌اند و حتی خبرنگاران بومی نیز همین چارچوب را تکرار و از خلق گزارش در جهت تغییر وضعیت و تشویق مردم به

خودکنشگری و مشارکت فعالانه در بحران ناتوانند و همواره آنان را به صورت در «انتظار کمک و در انتظار حضور مسؤولان» به تصویر می‌کشند.

در مرحله حین بحران، علل انسانی بروز سیل، «دیگری» است که از حکمرانی و از مردم پایین‌دست جدا می‌شود. این در حالیست که به علل انسانی بروز سیل پس از بحران، اشتباهات حکمرانی مانند جایابی نامناسب روستاها افزوده می‌شود. راهکارهای جبران خسارت نیز مادی و سازه‌محور است و همواره بر احداث سیل‌بند تأکید می‌شود. اما درباره پیامدهای احداث سیل‌بند صحبت نشده و غیاب چارچوب‌بندی صحبت کارشناسان در این زمینه وجود دارد.

همچنین با وجود مرگ دو کودک در سیل، هیچ تغییری در چارچوب‌بندی اطلاعات آموزشی و اخطار به والدین رخ نداده و واقعه مجدداً تکرار شده است. اما صدا و سیما به جای تغییر در چارچوب‌بندی اطلاعات آموزشی، مرگ کودکان را خارج از سیل چارچوب‌بندی کرده و سقوط در کانال آب و رودخانه سیلابی در منطقه بدون بارش را خارج از رخداد سیل دانسته است. در مرحله پس از بحران نیز، راهبرد بازسازی و تقویت مورد چارچوب‌بندی قرار گرفته و همچنان راهکارهای کاهش خسارات سیلاب، سازه‌ای بیان شده و خسارات عاطفی، روانی و زیست‌محیطی چارچوب‌بندی نشده است.

یافته‌ها حاکی از آن است که اخبار استانی با وجود فعال بودن در مراحل پیش، حین و پس از بحران، منفعل در خلق گزارش‌های خلاقانه و ارائه چارچوب‌هایی است که در صحبت مسئولان و مردم وجود ندارد و تنها بازنشردهنده چارچوب‌های بیان‌شده به‌وسیله آنان محسوب می‌شود. اخبار استانی به جای ارائه اطلاعات آموزشی و تطبیقی، تنها عنصر خبری شهرت را برجسته و به متن این اطلاعات ورود پیدا نکرده است. همچنین گفتگوی مسؤولان با مردم را تنها در سطح کلان چارچوب‌بندی کرده، در حالیکه گفتگو در سطوح خردتر نیز دارای اهمیت است.

به نظر می‌رسد با توجه به داده‌های این پژوهش و آنچه در تحلیل داده‌ها گفته شد این پیشنهادات قابل عرضه باشد: سطح‌بندی هشدارها با توجه به بار معنایی کلمات در اخبار هواشناسی، تحدید موقعیت جغرافیایی بروز بحران، نگاه بومی و همه‌جانبه به اطلاعات آموزشی و تطبیقی در بحران، افزودن اخطار به والدین برای مراقبت از کودکان در هنگام سیل، افزودن ابزار همدردی و حمایت‌های عاطفی و روانی در چارچوب‌های حین و پس از بحران، استفاده از کارشناسان و زبان بومی در ارائه اطلاعات آموزشی و تطبیقی در بحران‌ها، گزارش‌محور بودن به جای خبرمحور بودن برنامه‌ها.

منابع

- باندیوپادهیای، ج. (۱۳۹۶). *آب، بوم سازگان ها و جامعه: تلاقی رشته ها*. (و. نوشین فر، مترجم) تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- خانیک، ه. (۱۴۰۰، ۱۴). رئیس کارگروه اجتماعی، فرهنگی و رسانه: «روزنامه‌نگاری بحران» همچنان در نظام رسانه‌ای مغفول است. (ح. چمنی، مصاحبه کننده) پایگاه خبری تحلیلی دانشگاه تهران. بازیابی از <https://news.ut.ac.ir/fa/news/15593>
- خانیک، ه.، پناهی، م.، قانع‌ی راد، م.، & زردار، ز. (۱۳۹۳). چارچوب بندی بیوتکنولوژی در محتوای نمایشی سیمای ج.ا.ا. فصلنامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، ۲۳-۵۲.
- رشیدی، ا.، نوری، م.، & نکوئی، م. (۱۳۹۳). شناسایی کارکردهای رسانه‌های جمعی در مدیریت بحران بلایای طبیعی بر اساس فرایند تحلیل شبکه‌ای. *دوفصلنامه علمی پژوهشی مدیریت بحران*، ۱۵-۲۴.
- روشندل اربطانی، ط.، & صلواتیان، س. (۱۳۸۹). طراحی مدل نقش رسانه‌های جمعی در مدیریت مرحله پیش از بحران. *فصلنامه علوم مدیریت ایران*، ۱-۲۴.
- سیگر، م. (۲۰۱۰). بهترین اقدامات در ارتباطات بحران: فرآیند میزگرد تخصصی. *فصلنامه دانش پیشگیری و مدیریت بحران*، ۲۰۱-۲۱۱.
- شریفی، ط. (۱۳۸۹). بررسی نقش رسانه‌های محلی در مدیریت بحران‌های طبیعی؛ مطالعه موردی سیل در استان گلستان از دیدگاه روزنامه‌نگاران این استان (پایان نامه). *دانشگاه آزاد اسلامی*.
- صلواتیان، س. (۱۳۹۶). طراحی الگوی جامع نقش رادیو و تلویزیون‌های محلی و ملی در مخاطرات طبیعی ایران. *مدیریت مخاطرات طبیعی*، ۳(۳)، ۲۱۱-۲۳۲.
- عاملی رنایی، س.، بیجرانلوحسن، ع.، & غلامی، ف. (۱۴۰۰). رسانه‌های اجتماعی و ارتباطات زیست محیطی؛ تحلیل پیام‌های بحران آب ایران در توئیتر فارسی بر مبنای عدالت زیست محیطی. *مطالعات جامعه‌شناختی*، ۲۸(۱)، ۵۹-۸۴.
- علی‌خانی، ز.، & غلامی، ف. (۱۴۰۰). فیلم مستند و عدالت زیستمحیطی: تحلیل مستندهای مرتبط با بحران آب در ایران. *پژوهش‌های انسان‌شناسی ایران*، ۹-۳۸.
- غلامی، ف. (۱۴۰۰). ارتباطات زیست محیطی و آب: تحلیل محتوای مستندهای دهه هشتاد و نود سیمای ایران. *فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۱۷(۶۳)، ۱۱-۳۲. doi:10.22034/JCSC.2021.534374.2432
- قنبری، س.، آقایی، ع.، صلواتیان، س.، & سلطانی، ت. (۱۳۹۹). چارچوب بندی بصری خبرگزاری‌های ایران از زلزله کرمانشاه. *مجله رسانه*، ۹۹-۱۲۲.

- کارگروه اجتماعی فرهنگی سیلاب. (۱۳۹۸). *مطالعه و ارزیابی ابعاد اجتماعی، فرهنگی، رسانه‌ای و روانشناختی سیلاب های ۹۸*. هیأت ویژه گزارش ملی سیلاب‌ها.
- کوثری، م. & آذری، س. (۱۳۹۴). تنوع فرهنگی ایران و الزامات سیاستگذاری رسانه‌ای (مطالعه موردی شبکه‌های استانی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران). *فصلنامه علمی ترویجی رسانه*. ۲۴-۵.
- کومبیز، د. (۱۳۹۲). ارتباطات بحران و حوزه‌های مرتبط. در د. کومبیز، & ش. هالیدی، *ارتباطات بحران* (ص. ۱۲۱-۱۴۰). تهران: انتشارات خبرگزاری فارس.
- کومبیز، د. (۱۳۹۲). پارامترهای ارتباطات بحران. در *ارتباطات بحران* (ص. ۴۷-۱۱۹). تهران: انتشارات خبرگزاری فارس.
- کومبیز، د. & هالیدی، ش. (۱۳۹۲). *ارتباطات بحران*. تهران: انتشارات خبرگزاری فارس.
- محمدپور، ا. (۱۴۰۰). *ضد روش: زمینه‌های فلسفی و رویه‌های عملی در روش‌شناسی کیفی*. تهران: نشر لوگوس.
- منتظر قائم، م. & عرفانی حسین پور، ر. (۱۳۹۵). رسانه و محیط زیست؛ مقدمه‌ای بر ارتباطات زیست محیطی. *رسانه و فرهنگ*، ۶(۲)، ۱۴۵-۱۷۰.
- هالیدی، ش. (۱۳۹۲). بررسی راهبردهای ارتباطات بحران در پوشش رسانه‌ای حوادث شیمیایی. در د. کومبیز، & ش. هالیدی، *ارتباطات بحران* (ص. ۳۰۵-۳۴۲). تهران: انتشارات خبرگزاری فارس.
- Albrecht, F. (2022). Natural hazards as political events: framing and politicisation of floods in the United Kingdom. *Environmental Hazards*, 21(1), 17-35.
- Aldridge, M. (2007). *Understanding the Local Media*. 1st edition. New York: Open University Press.
- Alikhani, Z., & Gholami, F. (2021). Documentaries and Environmental Justice: The Analysis of the Documentaries Related to Water Crisis in Iran. *Iranian Journal of Anthropological Research*, 11(1), 121-150.
- Ameli, S. R., Bicharanlou, A., & Gholami, F. (2021). Social Media and Environmental Communications; Analysis of Iranian Water Crisis Messages on Persian Twitter Based on Environmental Justice. *Sociological Review*, 28(1), 59-84.
- Bandyopadhyay, J. (2017). *Water, Ecosystems and Society: A Confluence of Disciplines*. (Noushinfar, v, Trans), 1st edition, Tehran: *Research Center for Culture, Art and Communication*
- Chyi, H., & McCombs, M. (2004). Media Salience and the Process of Framing: Coverage of the Columbine School Shootings. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 81 (1), 22-35.
- Coombs, W. (2013). *Crisis communication and related fields*. In Coombs, W, Holladay, S. *Crisis communication. V. 1*. (p. 121-140). 1st edition. Tehran: Fars news agency publications.

- Coombs, W. (2013). parameters of crisis communication. In Coombs, W, Holladay, S. *Crisis communication. V. 1.* (p. 47-119). 1st edition. Tehran: Fars news agency publications.
- Coombs, W, Holladay, S. (2013). *Crisis communication. V. 1.* 1st edition. Tehran: Fars news agency publications.
- Crow, D., Berggren, J., Lawhon, L., Koebele, E., Kroepsch, A., & Huda, J. (2016). Local media coverage of wildfire disasters: An analysis of problems and solutions in policy narratives. *Environment and Planning C: Politics and Space*, 35(5,) 849-871
- Demeritt, D., & Nobert, S. (2014). Models of best practice in flood risk communication and management. *Environmental Hazards*, 13(4), 313-328.
- Entman, R. (1993). Framing: Towards Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Ghanbary, S., Aghaei, A., Salavatian, S., & Soltani, T. (2020). visual framing used by Iranian news agencies in covering the Kermanshah earthquake. *Rasaneh*, 31(1), 99-122.
- Gholami, F. (2021). Environmental communication and water problem: The content analysis of the eighties and nineties Iranian documentaries: *Journal of Cultural Studies and Communication*, 17 (63), 11-32.
- Hindman, D. (1999). Audience Orientations to Local Radio Coverage of A Natural Disaster. *Journal of Radio Studies*. 6 (1), 8-26.
- Holladay, S. J. (2010). Are They Practicing What We Are Preaching? An Investigation of Crisis Communication Strategies in the Media Coverage of Chemical Accidents, (pp. 159-180). In W. T. Coombs, & S. J. Holladay, *The Handbook of Crisis Communication*, first edition. Hong Kong: Blackwell.
- Holladay, S. (2013). Investigating Crisis Communication Strategies in the Media Coverage of Chemical Accidents (p. 305-342). In Coombs, W, Holladay, S. *Crisis communication.V. 1.* 1st edition. Tehran: Fars news agency publications.
- Houston, J., Pfefferbaum, B., & Rosenholtz, C. (2012). Disaster News: Framing and Frame Changing in Coverage of Major U.S. Natural Disasters, 2000–2010. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 89 (4), 606-623.
- Hove Midtbust, L., Dyregrov, A., & Djup, H. (2018). Communicating with children and adolescents about the risk of natural disasters. *EUROPEAN JOURNAL OF PSYCHOTRAUMATOLOGY*, 9 (2). DOI: 10.1080/20008198.2018.1429771
- Khaniki, H. (4 3, 2021). Review the report of Special Reporting Committee on Iran Floods-9. (Chamani, H, Interviewer). University of Tehran. retrieved from <https://news.ut.ac.ir/fa/news/15593>
- Khaniki, H., Panahi, M., Ghaneierad., & Zardar, Z. (2014). Framing of Biotechnology in Iranian TV Series. *Interdisciplinary Studies in Humanities*, 6(3), 23-52. doi: 10.7508/isih.2014.23.002
- Kowsari, M., Azari, S. (2015). Cultural Diversity of Iran and Media Policymaking Requirements; Case Study: IRIB Provincial Channels. *Rasaneh*, 26(1), 5-24.
- Mohammadpour, A. (2021). *Counter-method: The philosophical underpinnings and practical procedures of qualitative methodology*. 2nd edition, Tehran: Logos publications.
- Montazer Ghaem, M., Erfani Hossainpour, R. (2016). Media and environment; An introduction to environmental communication. *journal of interdisciplinary studies in media and culture*, 6 (2), 145-170.

- Rashidi, E., Nouri, M., & Nekooie, M. A. (2015). Identifying and prioritizing the functions of mass media in disaster management by using analytic network process. *Emergency Management*, 3(2), 15-24.
- Roshandel Arbatani, T., Salavatian. (2010). Designing a Model of Mass Media Role in Pre-crisis Stage of Crisis Management. *Iranian journal of management sciences*, 5 (17), 89-112.
- Seeger, M. (Trans. Dashtian, D). (2013). Best Practices in Crisis Communication: An Expert Panel Process. *Disaster Prevention and Management Knowledge Quarterly, Journal of Disaster Prevention and Management Knowledge*, 3(2), 201.
- Salavatian, S. (2017). Designing a Comprehensive Model of the Local and National Radio and TV stations' role in Natural Hazards Management in Iran. *The Journal of Environmental Hazards Management*, 3 (3), 211-232.
- Sellnow, T., Ulmer, R., Seeger, M., & Littlefield, R. (2009). *Effective Risk Communication: A Message-Centered Approach*. 1st edition. New York: Springer.
- Sharifi, T. (2010). The role of local media in natural crises management; A case study of flood in Golestan province from the perspective of journalists (Dissertation). *Islamic Azad University*.
- Social, Cultural and Media Working Group. (2020). Study and evaluation of social, cultural, media and psychological dimensions of 2019 floods. *Special Reporting Committee on Iran Floods*.
- Sturges, D. (1994). Communicating through Crisis: A Strategy for Organizational Survival. *Management Communication Quarterly*, 7(3), 297-316.
- Zakiri, E. (2020). The Role of Communication in Effective Crisis Management: A Systematic Literature Reviews. *International Journal of Humanities and Social Science*, 10(6), 119-124.
- Wisner, B., Gaillard, J., & Kelman, I. (2015). Framing disaster: theories and stories seeking to understand Hazards, vulnerability and risk. In I. Kelman, *Disaster Prevention* (pp. 15-30). London: Routledge.